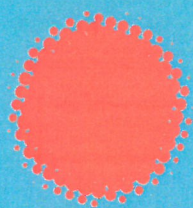

UDEN FOR NUMMER

40

TEMA OM ANBRINGELSER

ANBRINGELSER I SOCIALPOLITIKKEN

NETVÆRKSANBRINGELSER
- ET UFORLØST POTENTIAL

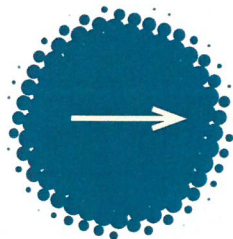
KAN MÅLINGER AF ANBRAGTE BØRNS
TRIVSEL UNDERSTØTTE SAMFUNDETS
ANSVAR?

PROFESSIONELLE PRAKTIKERES
RISIKOVURDERINGER
- OG DE FAKTISKE RISICI

PEER REVIEWED

Netværksanbringelser – et uforløst potentiale

AF BO MORTHORST RASMUSSEN, DOCENT, LENE MOSEGAARD
SØBJERG, FORSKNINGSCHEF, SABINA JENSEN JÆGER,
LEKTOR OG METTE KRISTENSEN RASMUSSEN, LEKTOR

Hvorfor anbringer vi ikke i netværket, når vi ved, at det er bedst for børnene? International forskning viser, at børn anbragt i slægt og netværk klarer sig bedre end børn anbragt ved professionelle, men denne anbringelsesform anvendes kun i beskedent omfang i Danmark.

Den socialfaglige praksis for anbringelser i netværk i to danske kommuner afdækkes gennem analyse af syv sager, hvor et barn er anbragt i netværkspleje. Den manglende netværksinddragelse og netværksanbringelse skyldes blandt andet tidspres, socialfaglig kultur og familiers afvisning af at inddrage netværket. Resultaterne viser også, at det er afgørende, at man er opmærksom på netværket allerede tidligt i en sag.

Systematisk inddragelse af familie og netværk i socialforvaltningens arbejde med

udsatte børn og unge har været et fokus i Danmark de seneste 20 år. Det er blandt andet kommet til udtryk i Socialministeriets kvalitetsprojekt på anbringelsesområdet (KABU) 2002-2005, anbringelsesreformen 2005 og Barnets Reform 2011. I indledningen til anbringelsesreformen står:

'Reformen lægger op til en holdningsændring i synet på udsatte børn og unge hos sagsbehandlere, pædagoger, lærere og andre, der arbejder professionelt med børn og unge. Børn og unge skal i fremtiden systematisk inddrages i deres egen sag sammen med familie og netværk. ... Konkret medfører reformen en præcisering af regler i relation til undersøgelser, handleplaner og afgørelser med højere grad af inddragelse af barnet eller den unge samt familie og netværk'. (Anbringelsesreformen 2005: 7)

Med Barnets Reform 2011 kom der igen øget fokus på netværksinddragelse i alle dele af sagsbehandlingen. Folketinget har siden de to reformer ønsket, at myndighedsrådgiverne systematisk skulle inddrage familie og netværk (§47 SEL) samt først afsøge mulighederne for anbringelse i barnets netværk (Servicestyrelsen 2011) ligesom, at barnet har fået ret til samvær med forældre, søskende, bedsteforældre, venner, mfl. under anbringelsen (§ 71 SEL). Begrebsmæssigt sonderer vi mellem forældrene (myndighedsindehaverne), familien (barnets slægt) og barnets netværk (bonusforældre, venner, naboer, venner til mor og far, mfl.). Netværksanbringelse betyder kort sagt, at et barn anbringes ved nogen, der kender barnet, enten fordi de er biologisk beslægtede, eller fordi de indgår i barnets netværk.

Argumenterne bag øget inddragelse af familie og netværk har blandt andet været den nordiske og internationale forskning, der viste, at børn anbragt i deres slægt og netværk klarede sig bedre end børn anbragt ved professionelle (Vinnerljung 1993, Egelund & Hestbæk 2003, Mehlbye 2005, 2011, Scannapieco & Hegar 1999). Denne aktuelt bedste viden har ikke ændret sig de seneste 20 år (Winokur et.al. 2007, 2009, 2014, 2018, Washington et.al 2018, Kanisha et.al 2016, Higgins et.al 2016, Connolly et al. 2017). Det er stadig sådan, at børn anbragt i familie og netværk klarer sig bedre end børn anbragt i familiepleje (Connolly et.al 2017, Winokur et.al 2018). Forskningsresultaterne viser blandt andet, at børn i netværksanbringelser har færre mentale og adfærdsmæssige problemer, de har højere trivsel, der er færre brud i anbringelsen, og de har tættere kontakt med deres familie sammenlignet med børn anbragt i familiepleje (Connolly et.al 2017, Winokur et.al 2018) Den seneste undersøgelse af anbragte børns trivsel i Danmark viser endvidere, at børn anbragt i netværk har højere trivsel end børn anbragt i familiepleje, opholdssteder eller døgninstitutioner (Rambøll 2018).

Den politiske og juridiske prioritering af slægts- og netværksinddragelse har dog ikke haft den ønskede virkning i Danmark. Anbringelser i slægt og netværk er i Danmark kun steget fra cirka 5 procent i 2004 til 7,5 procent i 2018, hvor netværkspleje udgør 1051 anbringelser i Danmark (Danmarks Statistik 2018). I Norge er andelen steget til cirka 27 procent, Sverige cirka 15-20 procent, Finland cirka 15 procent, Australien cirka 50 procent og New Zealand cirka 50 procent¹.

Der kan være mange forskellige grunde til, at antallet af netværksanbringelser er lavere i Skandinavien end i Australien og New Zealand, men det er bemærkelsesværdigt, at Danmark har så få sammenlignet med især Norge. Sammenlignes lovgivning, rammer og praksis i de nordiske lande, er der mange ligheder og meget få forskelle. Aflønningen varierer, hvilket kan forklare en del af forskellen mellem landene, men den økonomiske forskel er meget begrænset (Melbye et al 2011, Sundt 2012).

Hensigten med denne artikel er at finde empirisk funderede forklaringer på den manglende anvendelse af netværksanbringelser i Danmark. Undersøgelser af netværksinddragelse i Danmark viser, at antallet og kvaliteten af netværksinddragelse i høj grad kan tilskrives socialrådgivernes praksis og rammer (Rasmussen & Sandgaard 2018, 2019, Rasmussen & Jæger 2019). Dette leder til en hypotese om, at den lave andel af netværksanbringelser i Danmark blandt andet kan tilskrives, at lovændringerne ikke er blevet implementeret i

socialrådgivernes daglige praksis. Gennem analyse af praksis og logikker i arbejdet med udsatte børn og unge, identificeres det, hvad der har hæmmet implementeringen af netværksanbringelser i Danmark.

METODE

Denne empiriske undersøgelse af netværksanbringelser i et forvaltningsperspektiv er foretaget i 2017-19 i to danske kommuner med henholdsvis 90.000 indbyggere og ca. 5 procent netværksanbringelser og 40.000 indbyggere og en andel på ca. 7 procent netværksanbringelser (Danmarks Statistik 2018). Kommunerne ligner andre danske kommuner, hvad angår organisering og medarbejdersammensætning i socialforvaltningen. Begge kommuner har haft politisk og forvaltningsmæssigt fokus på netværksanbringelse. For at undersøge praksis omkring netværksanbringelser har vi taget udgangspunkt i konkrete sagsforløb, rammebetingelserne og aktørernes oplevelser og erfaringer. Der er anvendt casestudie (Caswell 2003) med dokumentanalyse, interview og dialogmøder. Sagerne er udvalgt på baggrund af opstillede sagskriterier, og kommunerne har ud fra disse valgt henholdsvis tre og fire sager med en aktuel netværksanbringelse, som har været mindst et år. Antallet svarer til ca. 50 procent af netværksanbringelser i begge kommuner.

De syv sager var meget forskellige og ret komplicerede. Hovedparten af de syv netværksanbringelser er kommet i stand på initiativ fra slægten, fx en mormor, hvor barnebarnet har været, når mor ikke kunne passe hende, eller en far eller farmor der har insisteret på, at barnet ikke skulle anbringes ved fremmede. Kun én af anbringelserne er sket gennem afdækning og inddragelse af netværket på initiativ fra socialrådgiverne.

Aktørerne omkring hver case blev interviewet (socialrådgiver, familieplejekonsulent, barnet og netværksplejefamilien samt myndighedslederen). Efterfølgende blev der foretaget gruppeinterview med socialrådgiverne, ledere og familieplejekonsulenterne i de to kommuner, hvor de samtidig svarede på et spørgeskema. De biologiske forældre har ikke været inddraget, da undersøgelsens fokus er de professionelle praksis. Det samlede datamateriale er blevet tematisk analyseret (Andersen 1990) med udgangspunkt i teori om markarbejderadfærd (Lipsky 2010; Brodtkin 2013). Lipsky har i sin markarbejderteori beskrevet, hvordan de medarbejdere, der møder borgerne i velfærdsprofessioner (fx. socialrådgivere), agerer i krydsfeltet mellem lovgivning og borger. Et ofte brugt begreb er afværgemekanismer, der er markarbejdernes måde at prioritere mellem borgerens krav/behov, resurserne

BO MORTHORST RASMUSSEN

er ph.d. og docent ved Forskningsprogrammet Socialt arbejde, forvaltning og socialpædagogik UC SYD, hvor han bl.a. forsker i tværprofessionelt samarbejde, netværksinddragelse, socialt arbejde og anbringelser. bmra@ucsyd.dk

LENE MOSEGAARD SØBJERG

er forskningschef ved UC SYD. Hendes primære forskningsfelt er udsatte børn og unge, og hun har arbejdet med underretninger, overgreb mod børn og unge og vilkår for professionelle i arbejdet med udsatte børn og unge. lmso@ucsyd.dk

SABINA JENSEN JÆGER

er lektor i Socialt arbejde og socialrådgivning ved UC SYD, Esbjerg. Sabina er uddannet socialrådgiver og har en Master i udsatte børn og unge fra AAU. Sabina forsker aktuelt i netværksinddragelse, netværksinddragende metoder, netværksanbringelser samt mænds rolle i familiesager. sajj@ucsyd.dk

METTE KRISTENSEN RASMUSSEN

er cand.pæd. i generel pædagogik fra DPU, Aarhus Universitet (2010) og lektor ved Pædagoguddannelsen i Aabenraa, UC SYD, hvor hun primært underviser inden for det tværprofessionelle element med fokus på det tværsektorielle samarbejde. Mette er tilknyttet forskningsprojektet "Den gode netværksanbringelse." mkra@ucsyd.dk

“Argumenterne bag øget inddragelse af familie og netværk har blandt andet været den nordiske og internationale forskning, der viste, at børn anbragt i deres slægt og netværk klarede sig bedre”

og markarbejderens eget arbejdspress. Afværgemekanismer kan fx være at vælge de nemme sager og løsninger og anvendes ofte i vanskelige sager eller sager, hvor markarbejdere ønsker mere kontrol (Lipsky 2010).

I det følgende præsenteres sagsproces og ansvarsfordeling mellem aktører indledningsvis hvorefter den manglende implementering, familiernes ønsker og særlige hensyn til behandlingskrævende børn og forventninger til netværksfamilier analyseres.

EN TIDSPRESSET SAGSPROCES

I forbindelse med at den børnefaglige undersøgelse laves og beslutningen om anbringelse træffes, foregår der mange forskellige betydningsfulde og tidspressede parallelle processer mellem alle aktørerne. Beslutningen om anbringelse kan være mere eller mindre akut, og det kan være med eller uden samtykke, mere eller mindre konfliktfyldt osv. Disse elementer har en væsentlig betydning for, hvor meget og hvor lidt barnet, forældrene, familien og netværket inddrages. Organiseringen i kommunerne betyder, at der er en opdeling af ansvar mellem myndighedsrådgivere og familieplejekonsulenter. Myndighedsrådgiverne træffer afgørelse om anbringelser af børn, og familieplejekonsulenterne godkender, uddanner, matcher og superviserer netværksplejefamilierne. Når afgørelsen om anbringelse er truffet, kommer der ofte et tidspres ind i sagen, da barnet af væsentlige grunde ikke kan bo hos forældrene længere, og der skal findes det rigtige match samtidig med, at samarbejdet med familien skal plejes midt i en ofte sårbar og konfliktfyldt proces.

Det er som udgangspunkt socialrådgiveren, der afdækker et barns netværk og dermed muligheden for en netværksan-

bringelse. Når den børnefaglige undersøgelse er lavet, og der er truffet beslutning om anbringelse, overleveres den del af sagen, som handler om anbringelse, til en familieplejekonsulent, som så skal matche barnet til et passende sted. Såfremt der er en relevant netværksplejefamilie, skal familieplejekonsulenterne i gang med en godkendelsesproces.

“Det er familieplejekonsulenterne, som godkender netværksfamilierne, men det er jo på foranledning af os eller vores leder. Det er to familieplejekonsulenter, som tager afsted sammen og godkender eller ikke godkender. Jeg er ikke en del af den proces som rådgiver. Der er ingen sparringsmøder eller samarbejde i den proces, hvor de skal godkende, og hvor vi passer sagen”. (socialrådgiver)

I perioden fra der er truffet afgørelse om en anbringelse til, at en plejefamilie er godkendt og matchet med barnets behov, oplever rådgiverne og familieplejekonsulenterne tidspres, ufleksibilitet og en række tilfældigheder:

“Det er ikke et så fleksibelt system, som vi har mellem os og familieplejekonsulenterne, det er ikke så bøjeligt - det er ret bureaukratisk. Vi skal have en del papirer frem og tilbage.” (socialrådgiver)

Der er en generel holdning om, at samarbejdet beror på tilfældigheder. En familieplejekonsulent siger:

“I virkeligheden mangler vi en helt gængs procedure for, hvem der gør hvad”.

Der er noget omkring tidspresset i forbindelse med matchningen, der gør, at netværksanbringelser ofte bliver fravalgt. Hvis rådgiverne ikke har afdækket og inddraget familien og netværket, inden beslutningen om anbringelse træffes, bliver det særligt vanskeligt. Familieplejekonsulenterne har ikke mulighed for (og tid til) at være opsøgende i forhold til netværket, så hvis rådgiverne ikke på forhånd har undersøgt netværket og kan pege på konkrete muligheder i netværket, er netværksanbringelse ikke en reel mulighed. I de tilfælde, hvor rådgiverne har peget på en mulighed i netværket, så skal konsulenterne i gang med en konkret vurdering af familien, hvilket også tager tid.

MANGLLENDE SYSTEMATIK OM INDDRAGELSE

Når rådgiverne i mange sager ikke har afdækket netværket, før der træffes beslutning om anbringelse, skyldes det primært, at rådgiverne synes at have svært ved at arbejde systematisk med inddragelse. Den manglende systematik i samarbejdet mellem rådgivere og familieplejekonsulenter går igen i forhold til rådgivernes eget arbejde med netværket. Der tales meget om det, men når man dykker ned i sagsprocesserne, så fylder afdækningen af netværket meget lidt. Der anvendes ikke netværksinddragende metoder som en del af processen under selve anbringelsesforløbet.

Netværksinddragelse er ikke en integreret del af sagsprocessen i de to kommuner, hvilket betyder, at hverken den ansvarlige sagsbehandler, kolleger eller ledelse systematisk hjælper med at tænke det ind i sagsprocessen. Mange sager i begge kommuner (færdig)behandles, og der træffes flere afgørelser, uden at der reelt er foregået andet end de sædvanlige møder og samtaler mellem barn, forældre og professionelle.

“Jeg tror faktisk ikke rigtig, at jeg har gjort noget i forhold til at motivere netværket, for jeg tænker, at det er en opgave, som ligger under vores familieplejekonsulenter”, (socialrådgiver).

I en typisk sag kommer familieplejekonsulenter først på banen, når et barn er blevet anbragt i pleje, og citatet viser dermed tydeligt, at der mangler en afklaring af, hvis ansvar det er at inddrage netværket. Den manglende rutine og placering af ansvar for at inddrage netværket understøttes af en generel opfattelse af, at

*“Det er ret tilfældigt, hvem og hvornår der inddrages”.
(socialrådgiver)*

For rådgiverne er inddragelse ikke en del af den almindelige praksis i arbejdet, og der synes derfor ikke at være et sikkert fagligt ståsted i forhold til det. Rådgiverne opdager derved, at de hver gang skal forsøge sig frem, og det er nyt, svært og til tider grænseoverskridende.

FORÆLDRENE STRITTER IMOD

Rådgiverne oplever, at det er vanskeligt at komme i dialog med familierne om deres netværk. Forældrene er ofte afvisende i forhold til at bringe netværket ind i både afdækningen af problemerne, men også i løsningen af problemerne. Det er svært at stille spørgsmål, som åbner en god dialog, og det er svært igen og igen at insistere på, at netværket inddrages.

“Vi har jo sager, hvor vi snakker og snakker om at inddrage netværket, men hvor forældrene siger klart nej til det. Der er ikke kutyme for, at vi inddrager uden samtykke fra forældrene.” (socialrådgiver)

Forældrenes reaktion på spørgsmål om netværk gør det ofte endnu sværere at inddrage netværket som et naturligt fokus i sagsprocessen.

“Vi kommer jo på sporet af nogle ting, når vi laver den børnefaglige undersøgelse og afdækker netværket. Vi plejer at spørge dem, om der er et netværk, både forældrene og barnet. Jeg synes, at vi kommer lidt til kort, når vi har spurgt tre gange, og de ikke helt byder ind. Det har også noget med tid at gøre.” (socialrådgiver).

En rådgiver fortæller, at forældre afviser at inddrage netværket som en mulig plejefamilie fordi;

“Vi betaler skat, så vi vil også have noget for pengene”.

Andre rådgivere fortæller, at forældrene meget direkte siger:

“Nej, vi har ikke et netværk, som ønskes inddraget.”

Rådgiverne har svært ved at argumentere imod denne opfattelse på trods af, at inddragelse af netværket står eksplicit i lovgivningen. Det kan også handle om, at forældrene ikke ønsker, at netværket skal have en rolle i problemløsningen af forskellige årsager.

“Jeg har haft en sag, hvor mor faktisk satte en stopper

for, at netværket kunne få en rolle. Det hele faldt til jorden, fordi moderen var ret rigid i det og fx ikke ville køre børnene den ene vej til aflastning osv. Der var meget vilje fra netværket.”(socialrådgiver).

Her er det tydeligt, at rådgiveren ikke oplever, at det kan lade sig gøre at netværksinddrage, såfremt der er modstand fra forældrene. Her kan man tolke, at det kan være svært at sætte barnets behov i centrum, hvis dette behov kolliderer med moderens/forældrenes behov. Hensynet til forældrenes ønsker vejer tungt, og en anden udfordring kan bestå i en konflikt mellem forældrene, der gør, at den ene forælder ikke ønsker den anden forælders familie eller netværk inddraget.

“Nogle gange kan konflikterne mellem forældrene gøre, at man fravælger fx fars familie, selvom det måske ville være godt for børnene, men konflikterne og modstanden fra mor er så massiv, at vi har fravalgt det.”(socialrådgiver)

Et tredje element, som kan vanskeliggøre netværksinddragelse, er, at nogle familier er “kendte” i kommunen, og derfor kan der være uitaletesatte vurderinger, som gør, at et netværk nærmest dømmes ude uden, at nogen reelt har talt med eller forholdt sig til det.

“Når en familie er kendt i en kommune, så tror man nok ikke så meget på, at der er nogle ressourcer nogle steder, hvis det mange steder i familien er slemt, ligesom i vores. Det er så godt, hvis man alligevel undersøger tingene, men vi kan godt forstå, hvis man ikke havde gjort det.”(netværksplejemor)

Den manglende forståelse for netværkets betydning og relevans findes således ikke kun i socialforvaltningen, men i høj grad også hos forældrene, der - måske ubevidst - modarbejder netværkets inddragelse i deres børns sager.

BEHANDLINGSKRÆVENDE BØRN

En konkret diskurs, der gør, at netværksanbringelse ikke kommer i betragtning, er ’behandlingsdiskursen’. Når et barn bliver betragtet som behandlingskrævende, er det som om, at nogle døre åbnes, og andre lukkes. De døre, som åbnes, er dørene ind til det professionelle anbringelsesmiljø, såsom institutioner og socialpædagogiske opholdssteder eller kommunale plejefamilier. Til gengæld lukkes dørene til familiens eget netværk og de løsninger, som er mulige i et netværk.

“Hvis rådgiverne ikke har afdækket og inddraget familien og netværket, inden beslutningen om anbringelse træffes, bliver det særligt vanskeligt”

“Når vi snakker om behandlingskrævende børn, så kigger vi på professionelle opholdssteder. Jeg tror, at fokus på det behandlingskrævende kan udelukke netværksinddragelse”. (familieplejekonsulent).

En anden familieplejekonsulent siger, at

“Hvis en ung er behandlingskrævende, så tænker vi slet ikke i netværket.”

En socialrådgiver forklarer behandlingsdiskursen med, at man som professionel har bedre kendskab til de professionelle steder.

“Hvis vi mener, at det er en ung, som er behandlingskrævende, og der ikke lige står et netværk, så kigger vi jo efter det, som vi kender, og det er de professionelle steder. Vi er kun mennesker og kan kun kigge efter det, som vi kan, og som vi kender”.

Der er en grad af afværgemekanisme i denne udtalelse, idet tidspres og fokus på overskueligheden for rådgiveren vinder over faglige argumenter om, hvad der er bedst for barnet. Rådgivernes faglige argument for ikke at inddrage netværket, når barnet er behandlingskrævende, er, at det vurderes at være en så stor opgave at have barnet i pleje, at det ikke kan lægges over til netværk og familie, der ikke er uddannet og dermed rustet til at varetage en så krævende opgave. Denne hensyntagen til familiens ressourcer står på nogle måder i kontrast til en anden udbredt diskurs om, at netværksplejefamilier skal leve op til præcis samme krav som professionelle plejefamilier, når det handler om børn, der ikke er behandlingskrævende.

(FOR) STORE FORVENTNINGER TIL NETVÆRKET

En anden af de identificerede diskurser er således, at en netværksplejefamilie skal kunne klare sig på lige fod med de professionelle plejefamilier. Både rådgiverne og netværksfamilierne deler oplevelsen af, at der ikke bliver givet meget støtte til netværksfamilier. Det virker til, at der fra kommunens side er en opfattelse af, at den relation, som netværket har til barnet, og den kærlighed, som gør, at de gerne vil have barnet boende, skal kunne bære det hele. Denne u-udtalte forforståelse af netværksfamilierne betyder, at det er vanskeligt at møde netværksfamilierne i deres behov for støtte, udvikling og/eller kompensation. En rådgiver reflekterer over, hvorvidt flere børn vil kunne anbringes i en netværksfamili-

lie, såfremt der er langt mere fokus på at hjælpe og støtte omkring opgaven:

“Det er en interessant tanke, OM en netværksplejefamilie fx kan 80 procent af opgaven, men ikke de sidste 20 procent, og at det kunne vi måske bidrage med, men jeg tror ikke, at vi tænker sådan”.

Kravene, til hvad man skal kunne som netværksplejefamilie, kan være store, og der kan være brug for hjælp, støtte og løbende opkvalificering i en grad, som netværksplejefamilier ikke oplever, at kommunen vil/kan honorere.

“Den opkvalificering, som man tænker, at netværksfamilier skal have, er supervision fra familieplejekonsulenten. Som udgangspunkt får de ikke meget andet støtte. Jeg tænker, at man antager, at hvis du er plejefamilie, så kan du håndtere de ting, som kommer. Det er måske måden, som vi tænker om netværksfamilier, at det er lidt udenfor det offentlige, og så skal vi ikke blande os for meget – selvom de jo ikke er udenfor det offentlige” (socialrådgiver).

En anden rådgiver fortæller:

“Vi har det ikke sådan i vores kommune, at netværksplejefamilier får mere støtte end ordinære plejefamilier – men det skulle vi gerne nå frem til, fordi de har brug for mere”.

De udfordringer, som netværksplejefamilier oplever, handler blandt andet om barnets indflytning, barnets sorg og følelser af tab, samvær, aftaler med biologiske forældre, samarbejdet med de offentlige samarbejdspartnere rundt om barnet, dækning af udgifter, kurser, supervision og løbende opkvalificering. Langt de fleste professionelle (rådgivere, konsulenter og ledere) giver udtryk for, at der er holdninger i hele systemet, som gør, at netværksplejefamilier ikke rigtigt bliver anerkendt, og familierne oplever ikke at blive set eller hørt i den grad, som de har brug for. Netværksplejefamilierne løser svære opgaver, og det er livsomvæltende at få et ekstra barn ind i familien, uanset om man elsker barnet på forhånd eller ej. Der er svære begivenheder i barnets liv, som gør, at barnet skal flytte væk fra sine forældre, hvilket betyder, at barnet har nogle oplevelser og historier med sig, som betyder noget for eksempelvis barnets evne til at danne relationer, tilknytning og tillid til omverden. Der vil også typisk være

“Uanset metode eller model er der brug for en tydelig socialfaglig ledelse for at integrere netværksinddragelsen i praksis”

samarbejdsrelationer, som skal etableres, og som tager tid, idet der er mange mennesker omkring et barn, både private og professionelle. For mange netværksplejefamilier er det at acceptere og elske barnet ikke en stor udfordring, men samarbejdet omkring anbringelsen både med den biologiske familie og de offentlige samarbejdspartnere kan give store udfordringer. En netværksplejemor fortæller:

“For os har det været lidt svært at blive fordømt i familien, fordi vi stjal nogen i familiens børn, og de andre sagde, at vi ville blive rige på det. Alle vidste, at børnene skulle anbringes, men det var bare svært, at det skulle være her. Det havde helt klart været nemmere for familien, hvis det var et fremmed sted. Men i forhold til børnenes udvikling, så gik det stærkt - efter et par måneder, så udviklede de sig, og de kom i trivsel.”

De professionelle synes at have en antagelse om, at der er flere konflikter i netværksplejefamilierne end i de ordinære plejefamilier. Det er der i nogle tilfælde og ikke i andre. Men konflikterne har en anden karakter, og den følelsesmæssige del af konflikterne kommer til at fylde mere end ellers. Det er særligt møderne, som opleves konfliktfyldte:

“Noget, som er vigtigt, er forventningsafstemning og dialog omkring roller fx de biologiske forældre og deres oplevelser, fordi de tit kan komme til at føle sig meget alene under møderne og opleve ubehagelig alenehed.”
(socialrådgiver).

Når konfliktniveauet opleves højere ved netværksanbringelser, kan det netop skyldes, at stemningen, forventninger og udfordringer er anderledes end ved anbringelse hos professionelle familieplejere. Ikke nødvendigvis større, men anderledes.

BRUG FOR SYSTEMATIK OG HANDLING

Samlet tyder undersøgelsen på, at det lave antal af netværksanbringelser i Danmark i væsentlig grad kan tilskrives, at det opleves som arbejdstungt og udfordrende at inddrage netværket, og har man ikke fået inddraget netværket tidligt i sagen, så er det for sent i en akut og presset matchningsproces. I begge kommuner er der åbenhed og nysgerrighed i forhold til inddragelse af netværk og anbringelser i netværk fra både ledelse, rådgivere og familieplejekonsulenterne, men der er ingen informanter, som har en oplevelse af,

at inddragelse reelt er et integreret mindset, som bruges systematisk og velovervejet. Mange ønsker klare strategier og procedurer, men har samtidig en mere eller mindre udtalt skepsis, modstand eller dårlige erfaringer med netværksinddragelse. Det kan naturligvis handle om markarbejderadfærd, hvor der bag udtalelserne ligger forskellige afværgemekanismer, der letter arbejdet og giver dem mere kontrol, mens inddragelsen af barnets netværk giver mere arbejde, større kompleksitet og mindre kontrol (Lipsky 2010). Hvorvidt der er tale om bevidste eller ubevidste afværgemekanismer er vanskeligt at fastslå, men netværksinddragelse og netværksanbringelse synes at være mere besværligt på grund af flere konflikter, øget koordinering, øget behov for kontrol, et større oplevet ansvar osv. Det er tydeligt, at de politiske og lovgivningsmæssige intentioner om øget inddragelse af netværk og flere netværksanbringelser ikke er indfriet, og netværksinddragelse er ikke blevet en integreret del af praksis hverken tidligt eller sent i processen omkring de mest udsatte børn og unge.

Skal der arbejdes for, at flere danske børn anbringes i slægt og netværk kræver det, at rådgiverne fra starten af en sag får afdækket og inddraget familie og netværk, samt at de insisterer på deres deltagelse og betydning for barnet i sagsforløbet. Jo tidligere familien og netværket inddrages, jo mere kendte vil de være i forvaltningen, hvis den endelige beslutning bliver, at barnet ikke kan bo hjemme ved forældrene. Det fordrer både et arbejde med mindsettet og den helt konkrete inddragende praksis, hvor der vil være brug for systematik til at få inddragelse af netværket integreret i hele sagsforløbet. Der findes forskellige netværksinddragende modeller som fx familierådslagning, netværksmøder og Signs of Safety, men også de skal integreres i praksis. Uanset metode eller model er der brug for en tydelig socialfaglig ledelse for at integrere netværksinddragelsen i praksis. Tidligt kendskab til netværk og familie vil kunne tage noget af akut-presset af matchningsprocessen og give tid til at finde det rigtige hjem, lave den gode plan, herunder også en plan for samvær med forældre, familie og netværk, uanset om barnet anbringes i familien eller ved professionelle. Når forskning viser, at børn anbragt i slægt og netværk både har det og klarer sig bedre end børn anbragt i familiepleje, er det værd at arbejde for at styrke implementering af de gode politiske intentioner. En mulighed for at styrke implementeringen kan være at interessere sig for de skandinaviske erfaringer og undersøge, hvorfor de øvrige skandinaviske lande og især Norge har betydeligt flere slægts- og netværksanbringelser end Danmark.

NOTER

1. Der er tale om cirkatal i forhold til landenes samlede antal anbringelser, da der ikke findes en samlet gennemarbejdet oversigt for de nordiske lande. Tallene er indsamlet fra landenes officielle statistik, men der er forskelle i opgørelserne. Tallene er validerede som cirkatal af nordiske forskere på området. De var alle overraskede over de store forskelle landene imellem.

LITTERATUR

- Anbringelsesreformen** (2005) *Lov nr. 1442 af 22. december 2004*. Kbh.: Socialministeriet
- Andersen, I.** (red) (1990) *Valg af organisations sociologiske metoder*. Kbh: Samfundslitteratur
- Barnets reform** (2011) *Lov nr. 628 af 11/06/2011*. Kbh: Socialministeriet
- Brodkin, E. Z.** (2013) Street-Level Organizations and the Welfare State. I Brodtkin og Marston (red) *Work and the Welfare State. Street-level Organizations and Workfare Politics*. Kbh: DJØF Forlag
- Caswell, J.** (2003) *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. London: SAGE Publications
- Connolly, M. et al.** (2017) *A Kinship Care Practice Framework: Using a Life Course Approach*. I British Journal of Social Work 2017, 47:87-105
- Danmarks Statistik 2018, SVT-Finland 2018, Socialstyrelsen i Sverige (Statistik och data 2018), SSB-Norge 2018**
- Egelund, T. & A.D. Hestbæk** (2003) *Anbringelse af børn uden for hjemmet*. København: SFI. Egelund & Hestbæk 2003
- Higgins, A. et.al** (2017) *What are the factors associated with educational achievement for children in kinship care or foster care: A systematic review*. I Children and Youth Service Review (2017:2-54)
- Kanisha, L. & Qi Wu** (2016) *Kinship Care and service utilization: A review of predisposing, enabling, and need factors*. I Children and Youth Services Review 61 (2016:201-210)
- Lipsky, M.** (2010) *Street-Level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Service*. Russell Sage Foundation
- Mehlbye, J.** (2005) *Slægtsanbringelse - Det bedste for barnet? - En pilotundersøgelse*. København: AKF Forlaget
- Mehlbye, J. Bonfils & Andersen** (2011) *Netværksanbringelser - Praxis og erfaringer i tre nordiske lande*. Kbh: AKF Forlaget
- Rambøll** (2018) *Anbragte børn og unges trivsel 2018*. Kbh: Rambøll Management
- Rasmussen, B. & Sandgaard, A.** (2018) *Familierådslagning i Esbjerg Kommune*. Esbjerg: UC SYD
- Rasmussen, B. & Sandgaard, A.** (2019) *Børnefokus, barnets perspektiv og børneperspektiver i familierådslagning*. Esbjerg: UC SYD
- Rasmussen, B. & Jæger, S.** (2019) *Netværksinddragelse og familierådslagning*. Esbjerg: UC SYD
- Scannapieco, M. & R.L. Hegar** (1999): *Kinship Foster Care in Context. Kinship Foster Care. Policy, Practice and Research*. New York: Oxford University Press
- Servicestyrelsen, 2011: Håndbog om Barnets Reform**. Odense: Servicestyrelsen. Tilgængelig på: www.servicestyrelsen.dk/born-og-unge/barnets-reform. Besøgt 23.4.20.
- Sundt, H.** (2012) *Slektsfosterhjem i Norden - oplæring og opfølgning*. Norge: NOFCA
- Vinnerljung B.** (1993) *Släktningsplaceringer i fosterbarnsvården*. So-cionomen 6. Del 2
- Vinnerljung, B.; M. Sallnäs & P.K. Westermark** (2001) *Sammambrott vid tonårsplaceringar - om ungdomar i fosterhem och på institution*. Stockholm: Socialstyrelsen. Vinnerljung 1993
- Washington et.al** (2018) *Psykosocial factors and behavioral health outcomes among children in Foster and Kinship care: A systematic review*. I Children and Youth Services Review 90. 2018: 118-133
- Winokur, M.; A. Holtan & D. Valentine** (2007) *Kinship care for the Safety, Permanency, and Well-being of Children Removed from the Home Maltreatment*. Cochrane Database of Systematic Reviews
- Winokur, M.; A. Holtan & D. Valentine** (2009) *Kinship care for the Safety, Permanency, and Well-being of Children Removed from the Home Maltreatment*. Campbell Systematic Reviews 2009:1
- Winokur, M.; A. Holtan & K. Batchelder** (2014) *Systematic Review of Kinship Care Effects on Safety, Permanency, and Well-Being Outcomes*. Cochrane Database of Systematic Reviews
- Winokur, M.; A. Holtan & K. Batchelder** (2018) *Systematic Review of Kinship Care Effects on Safety, Permanency, and Well-Being Outcomes*. I Research on Social Work Practice 2018, Vol 29:19-32